

Nepalis külastatavad kohad festivali ajal ja muu info

Nepal on väga mitmekesine riik ning ka väiksematel kohtadel on oma eriline iseloom. Siin on mõned huvitavad faktid ja eripärad nende paikade kohta.

Benighat (Dhading) – jõgi, rafting ja oluline transpordisõlm. Benighat asub Dhadingi piirkonnas Trishuli jõe ääres ja on oluline punkt Kathmandu ja Pokhara vahelisel teel. See on oluline peatuskoht Prithvi maanteel, mida kasutavad paljud reisijad Kathmandu ja Pokhara vahel. Läheduses saab teha raftingut Trishuli jõel, mis on Nepali üks populaarsemaid raftingujõgesid. Piirkonnas elavad mitmed etnilised rühmad, näiteks Gurung, Tamang ja Magar. Maastik on tüüpiline Nepali keskmägedele: terrasspõllud, rohelised mäed ja jõed.

Sarangkot – kuulus mäevaadete ja paraglidingu poolest. Sarangkot on mäehari Pokhara lähedal ja üks Nepali kuulsamaid vaatekohti. Seal avaneb üks parimaid päikesetõusu vaateid Annapurna mäestikule. Näha võib tippu nagu Annapurna, Dhaulagiri ja Machapuchare. See on Nepali paraglidingu peamine stardipaik. Vaade Phewa järvele ja Pokhara linnale on väga populaarne fotograafide seas.

Kavre (Kavrepalanchok) – põllumajandus ja traditsioonilised külad. Kavrepalanchok (tihti lihtsalt Kavre) on mägine piirkond Kathmandu oru idaküljel. Piirkond on tuntud põllumajanduse ja köögiviljakasvatuse poolest. Paljud Kathmandu turul müüdavad köögiviljad tulevad just siit. Seal on palju traditsioonilisi Newari ja Tamangi külasid. Mägedest avanevad vaated nii Langtangi kui ka Gaurishankari piirkonnale.

Panchkhal Panchkhal on suur ja viljakas org Kavre piirkonnas. Seda peetakse üheks Nepali tähtsaimaks köögiviljakasvatuse alaks. Orus on palju niisutussüsteeme ja kasvuhooneid. Piirkond on oluline põllumajandusliku uurimistöö ja koolituse jaoks. Maastik on Nepali kohta eriline, sest org on lai ja suhteliselt tasane.

Panauti – ajalooline tempellinn. Panauti on üks Nepali vanimaid Newari linnu, umbes 32 km Kathmandu'st. Linn asub kahe jõe (Punyamati ja Roshi) ühinemiskohas, mida peetakse pühaks. Seal asub Indreshwar Mahadev tempel, mis on üks Nepali vanimaid pagoodi stiilis templeid. Panauti on kuulus oma hästi säilinud Newari arhitektuuri poolest. Iga 12 aasta tagant toimub seal Makar Mela festival, suur religioosne kogunemine.

Nepali pagoodide ajalugu Nepali pagood on üks Nepali arhitektuuri kõige tuntumaid templeid, millel on mitmekihiline katus ja rikkalik puunikerdus. Huvitav on see, et paljud ajaloolased peavad Nepali pagoodistiili üheks võimalikuks eeskujuks kogu Aasia pagoodidele, sealhulgas Hiinas ja Jaapanis. Pagoodistiil tekkis Nepalis umbes 1. aastatuhande jooksul, kuid hakkas eriti arenema Licchavi perioodil (umbes 400–750 pKr). Selle aja templid olid ehitatud tellistest ja puidust; katused olid mitmes kihis (tavaliselt 2–5); katused olid laialt välja ulatuvad, et kaitsta vihma eest. Nepali mägine kliima ja tugevad mussoonvihmad mõjutasid arhitektuuri: suured katused kaitsesid seinu ja nikerdusi.

Malla periood – kuldaeg

Pagoodide ehituse tõeline õitseage oli Malla dünastia ajal (umbes 1200–1768). Sel perioodil ehitati Kathmandu, Patani, Bhaktapuri durbari väljakutele kümneid templeid. Iseloomulikud

tunnused on väga detailne puidunikerdu; tantsivad jumalad, mütoloogilised olendid ja kaitsevaimud; templite ees kiviskulptuurid ja lõvid.

Pagoodistiili levik Aasiasse

Üks tuntumaid legende räägib Nepali arhitektist Araniko (13. sajand). Tema kutsuti Hiinasse Yuan dünastia ajal ja aitas ehitada pagoodistiilis templeid. Viis Nepali arhitektuuriteadmised Hiinasse ja sealt edasi mujale Aasiasse. Seetõttu usuvad mõned ajaloolased, et Nepali pagood mõjutas Hiina ja Ida-Aasia pagoodide arengut.

Tüüpilisel Nepali pagoodtemplil on:

1. Mitmekorruseline katus. tavaliselt 2–5 taset, igal tasemel väiksem katus
2. Puidust nikerdatud toed (struts), mis kujutavad jumalusi, näiteks: Shiva, Vishnu ja tantristlikke jumalusi
3. Metallist tipukaunistus, sageli kullatud
4. Pühakoda keskel, sees asub jumala kuju või lingam

Pagood ei olnud ainult arhitektuur – see oli religioosne kosmose mudel, kus katusetasemed sümboliseerisid erinevaid taevatasemeid. Paljud pagoodid seisavad endiselt Kathmandu orus, mis on UNESCO maailmapärandi ala. Aastate üks suurim maavärin kahjustas paljusid templeid, kuid suur osa neist on nüüd restaureeritud traditsiooniliste meetoditega.

Pagoodid on endiselt religioossetes pühapaigades, turistide peamised vaatamisväärsused ja muidugi Nepali identiteedi sümbol

Kuulsad Nepali pagoodtemplid Nepalil on palju pagoodistiilis templeid, kuid mõned neist on eriti tuntud oma ajaloo, arhitektuuri ja religioosse tähtsuse poolest.

Nyatapola tempel (Bhaktapur), ehitatud 1702. aastal kuningas Bhupatindra Malla ajal. Nepali kõrgeim pagoodtempel (5 korrust). Tempel on pühendatud jumalannale Siddhi Lakshmi. Treppidel on suured kiviskulptuurid (maadlejad, elevandid, lõvid, griffinid), mis sümboliseerivad kaitset.

Taleju tempel (Kathmandu). Ehitatud 1564. aastal. Üks kõrgemaid ja pühamatest templitest Kathmandu Durbar Square'il. Pühendatud kuningliku dünastia kaitsejumalannale Talejule. Tavaliselt avatakse ainult Dashaini festivali ajal.

Indreshwar Mahadev tempel (Panauti). Arvatakse olevat üks Nepali vanimaid säilinud pagoodtempleid (umbes 13. sajand). Asub kahe jõe ühinemiskohas, mida peetakse pühaks. Pühendatud Shivale. Tempel on kuulus oma väga vanade puunikerduste poolest.

Changu Narayan tempel. Nepali üks vanimaid hindu templeid (algne pühamu vähemalt 4. sajandist). Pühendatud jumal Vishnule. Kuulus oma Licchavi ajastu kiviskulptuuride ja raidkirjade poolest.

Mis vahe on pagoodil ja stuupal? Nepalil näeb kahte väga erinevat religioosset ehitist: pagoodtempleid ja stuupasid. Need kuuluvad erinevatesse religioonitraditsioonidesse.

Tunnus	Pagoodtempel
Religioon	Peamiselt hinduism
Kuju	Mitmekorruseline katus

Sisse pääseb	Jah – sees on pühamu
Materjal	Puit ja tellis
Funktsioon	Jumala tempel

Tunnus	Stuupa
Religioon	budism
Kuju	Ümar kuppel
Sisse pääseb	Tavaliselt ei minda sisse
Materjal	Tellis ja kivi
Funktsioon	Buddha reliikviate pühamu

Stuupa ei ole lihtsalt monument. See sümboliseerib Buddha valgustumist ja universumi struktuuri.

Näiteks: Swayambhunath – väga vana budistlik püha paik Kathmandu kohal.

Boudhanath stuupa – üks maailma suurimaid stuupasid.

Boudhanath on üks maailma suurimaid budistlikke stuupasid ja üks Nepali kõige tähtsamaid palverännaku kohti. See asub Kathmandu idaosas ning on eriti oluline Tiibeti budismi järgijatele. Boudhanathi päritolu ulatub vähemalt 5.–6. sajandisse, tõenäoliselt Licchavi dünastia aega. Legend räägib, et stuupa ehitas vaene naine koos oma nelja pojaga, kes palus kuningalt luba püha mälestusmärgi rajamiseks. Pärast naise surma lõpetasid pojad ehituse ja said hiljem suureks budistlikuks õpetajaks. Teise ajaloolise versiooni järgi ehitati stuupa Buddha reliikviate hoidmiseks. Boudhanath on eriti oluline Tiibeti budismi keskuseks. Pärast Tiibeti okupatsiooni 1959. aastal kolis palju tiibeti põgenikke Kathmandu piirkonda ja stuupa ümber rajati kloostrid (gompad). Sellest sai üks maailma suurimaid Tiibeti budistlikke kogukondi väljaspool Tiibetit. Boudhanathi ümber toimub pidevalt palverännak, mida nimetatakse kora. Palverändurid kõnnivad stuupa ümber päripäeva ja keeravad palverattaid ja loevad mantrat: “Om Mani Padme Hum”. Õhtuti süüdatakse stuupa ümber sageli võilambid, mis sümboliseerivad tarkuse valgust. Boudhanathi ehitus kujutab budistlikku universumit. Suur valge kuppel – maailm ja kõik elusolendid. Buddha silmad neljal küljel – tarkus ja teadlikkus. Silmade vahel olev spiraalikujuuline sümbol – Nepali number 1, mis tähendab ühtsust. 13 astet tornis – 13 sammu valgustumiseni. Boudhanath on UNESCO maailmapärandi objekt, üks Nepali tähtsamaid religioosseid keskusi ning väga populaarne koht nii palverändurite kui ka turistide jaoks. Õhtul, kui tuhanded inimesed kõnnivad stuupa ümber ja palvelipud lehvivad, on atmosfäär väga rahulik ja spirituaalne. Boudhanathi läbimõõt on umbes 100 meetrit, mis teeb sellest ühe suurima sfäärilise stuupa maailmas.

Swayambhunath (nn “Ahvitempel”)

Swayambhunath on üks Nepali vanimaid ja pühamatest budistlikest paikadest. See asub mäekünkal Kathmandu oru lääneosas ning on oluline nii budistidele kui ka hinduistidele. Swayambhunathi ajalugu ulatub vähemalt 1500–2000 aasta taha.

Budistliku legendi järgi oli Kathmandu org kunagi suur järv. Järve keskel kasvas lootoseõis, mis kiirgas valgust – seda peeti püha tarkuse sümboliks. Bodhisattva Manjushri lõikas mõõgaga mägedesse kuru (tänapäeva Chobari kuru), et vesi välja voolaks ja inimesed saaksid orgu asustada. Lootoseõie kohale ehitati Swayambhunathi stuupa. Sõna “Swayambhu” tähendab sanskriti keeles “ise tekkinud” või “enesest sündinud”. See on üks Nepali tähtsamaid budistlikke palverännaku paiku. Stuupa on tuntud oma Buddha silmade poolest, mis vaatavad nelja ilmakaarde – need sümboliseerivad tarkust ja kõikenägevust.

Paigas elab palju ahve, mistõttu turistid kutsuvad seda sageli “Monkey Temple”.
Stuupa erinevad osad sümboliseerivad budistlikku kosmoloogiat: kuppel – maailm ja universum, Buddha silmad – teadlikkus ja tarkus, torn – tee valgustumiseni

Kolme Buddha park (Three Buddha Park) Kolme Buddha park asub Swayambhunathi lähedal ja on suhteliselt uus budistlik meditatsiooniala. Parki iseloomustavad kolm suurt Buddha kuju, mis kujutavad erinevaid Buddha aspekte. Tavaliselt sümboliseerivad need:

Mineviku Buddha

Praeguse ajastu Buddha (Shakyamuni)

Tuleviku Buddha (Maitreya)

Need kolm kuju tähistavad budistliku õpetuse järjepidevust läbi aegade. Park on rahulikum ja vähem rahvarohke kui Swayambhunathi stuupa. Seal käiakse sageli mediteerimas ja palvetamas. Swayambhunath esindab väga vana ja püha traditsiooni, samas kui Kolme Buddha park näitab budismi tänapäevast ja rahulikku meditatiivset poolt. Swayambhunathi juurde viib 365 trepiastet. Usutakse, et nende treppide ronimine on vaimne puhastumine.

Kathmandu orus elavad hinduistid ja budistid sajandeid koos ning sageli külastavad mõlema religiooni inimesed samu pühasid paiku.

budistid külastavad hindu templeid

hinduistid austavad budistlikke stuupasid

Nepali templite **puunikerduste sümboolika** Nepali pagoodtemplite üks kõige erilisemaid jooni on väga detailne puunikerdus, eriti katuseid toetavatel taladel (nn struts). Need nikerdused ei ole ainult dekoratsioon – neil on religioosne, sümboolne ja mõnikord ka õpetlik tähendus. Paljudel taladel on kujutatud hindu jumalusi, näiteks: Shiva, Vishnu, Durga, Ganesh ... Sageli on kujutatud ka mütoloogilisi loomi: makara (krokodilli ja kala segutaoline olend); garuda (linnu-inimese kujuline olend); lõvid ja griffinid. Need toimivad kaitsevaimudena, kes hoiavad templit kurjade jõudude eest.

Sensuaalsed ja erootilised kujutised

Paljudes Nepali templites on ka erootilised stseenid. See võib turiste üllatada, kuid nende tähendus on religioosne. Võimalikud seletused: tantristlik sümboolika – energia ja kosmiline tasakaal; elu loomise jõud – viljakuse sümbol; kurjade vaimude peletamine, sest usuti, et need pildid ajavad kurjad vaimud segadusse. Sellised nikerdused on eriti tuntud Bhaktapuri ja Kathmandu templites.

Miks Nepali pagoodtemplid taluvad maavärinaid suhteliselt hästi

Nepal asub aktiivses maavärinapiirkonnas, kuid paljud sajandeid vanad pagoodtemplid on siiski püsinud. Selle põhjuseks on nende nutikas konstruktsioon.

1. **Painduv puidust raam.** Templite konstruktsioonis kasutatakse palju puitu, mis on elastne materjal. Maavärina ajal puit paindub ja liigub ja energia hajub ning hoone ei murdu nii kergesti

2. **Mitmekihiline katus.** Pagoodidel on mitu katuseastet, mis jaotavad raskuse ja muudavad hoone raskuskeskme madalamaks. See suurendab stabiilsust.

3. **Lai alus.** Paljud templid on ehitatud kõrgele kiviplatvormile, mis stabiliseerib ehitist ja vähendab pinnase liikumise mõju. Hea näide on Nyatapola tempel, mis jäi isegi 2015. aasta maavärinas peaaegu kahjustamata.

4. **Traditsioonilised ühendused.** Nepali puusepad kasutasid liiteid ilma metallnaelteta (puitliited). Need ühendused lubavad konstruktsioonil veidi liikuda ja vähendavad purunemise riski

Nepali Newari käsitöölised on sajandeid olnud kuulsad oma puunikerduste poolest. Paljud tänapäeva restaureerimistööd tehakse samade tööriistade ja tehnikatega nagu 500 aastat tagasi.

10 väga **kaunist templit** Kathmandu orus

Kathmandu org on üks maailma tihedamaid ajalooliste templite piirkondi. Paljud neist pärinevad Malla kuningate ajast (umbes 1200–1768) ja on tänapäeval UNESCO maailmapärandi osa.

1. **Nyatapola** tempel (Bhaktapur). Nepali kõrgeim pagoodtempel (5 korrust). Ehitatud 1702. Pühendatud jumalannale Siddhi Lakshmi. Väga hästi säilinud isegi pärast suuri maavärinaid.

2. **Krishna Mandir** (Patan) Ehitati 1637. aastal. Erineb teistest, sest on kivist shikhara-stiilis tempel (India mõjutus). Pühendatud jumal Krishnale.

3. **Taleju** tempel (Kathmandu). Väga kõrge pagoodtempel. Oli Malla kuningate isiklik tempel. Avatakse tavaliselt vaid Dashaini festivali ajal.

4. **Changu Narayan** tempel. Väidetavalt Nepali vanim hindu tempel. Algne pühamu vähemalt 4. sajandist. Kuulus Licchavi ajastu kiviskulptuuride poolest.

5. **Indreshwar Mahadev** tempel (Panaoti) Väga vana pagoodtempel (13.–14. sajand). Pühendatud jumal Shivale. Ümbritsetud ajaloolisest Newari linnakeskkonnast.

6. **Bhairabnath** tempel (Bhaktapur). Pühendatud jumal Bhairavale, Shiva hirmuäratavale vormile. Kuulus oma festivalide ja maskitantsude poolest.

7. **Kasthamandap** tempel (Kathmandu). Legendi järgi ehitatud ühest hiiglaslikust puust. Just selle templi järgi sai linn nime Kathmandu.

8. **Dattatreya** tempel (Bhaktapur). Arvatakse, et ehitatud 15. sajandil. Väga kuulus oma nikerduste poolest.

9. **Kumbheshwar** tempel (Patan). Üks väheseid viiekorruselisi pagoodtempleid Nepalis. Pühendatud Shivale.

10. **Mahabouddha** tempel (Patan). Ebatavaline tempel, mille seinad on kaetud tuhandete väikeste Buddha kujutistega.

Elava jumalanna tempel – Kumari traditsioon

Nepalis on väga eriline religioosne traditsioon – Kumari, ehk elav jumalanna.

Kes on Kumari? Kumari on noor tüdruk, keda peetakse jumalanna **Taleju** elavaks kehastuseks. Tavaliselt valitakse tüdruk Newari budistlikust perekonnast, vanus umbes 3–5 aastat ja peab vastama paljudele rituaalsetele tunnustele (traditsiooniliselt 32 omadust).

Kus ta elab?

Peamine Kumari elab Kathmandu Kumari Gharis, väikeses palees Kathmandu Durbar Square'il. Ta elab seal koos hooldajatega ja ilmub aeg-ajalt aknale, et rahvast õnnistada. Suurim sündmus on Indra Jatra festival, kui Kumari sõidab läbi linna vankris rongkäigus. Ka Nepali president ja peaminister tulevad temalt õnnistust saama. Kui tüdruk jõuab puberteeti või saab tõsiselt vigastada, siis usutakse, et jumalanna lahkub temast ja valitakse uus Kumari. Endine Kumari naaseb oma pere juurde ja saab elada tavalist elu.

Kumari ehk “elava jumalanna” valitakse väga rangete traditsiooniliste kriteeriumide järgi. Tüdruk peab vastama 32 füüsilisele ja iseloomuomadusele, mida nimetatakse “battis lakshan” (32 täiuslikkuse märki). Need kirjeldavad ideaalse jumalanna keha ja olemust. Allpool on traditsiooniline nimekiri nende omaduste sisust (sõnastus võib erinevates allikates veidi erineda).

Kumari 32 omadust

1. Keha nagu banyanipuu – tugev ja harmooniline kehaehitus
2. Ripsmed nagu lehmäl – pikad ja kaunid ripsmed
3. Reied nagu hirvel – graatsilised jalad
4. Rind nagu lõvil – tugev ja sirge kehahoiak
5. Hääl nagu pardi või hane hääl – pehme ja selge hääl
6. Juuksed väga tumedad ja siledad
7. Nahk väga sile ja puhas
8. Kehal ei tohi olla arme ega sünnimärke
9. Silmi ümbritseb loomulik tume joon
10. Suured tumedad silmad
11. Hambad ühtlased ja valged
12. Keel ja huuled punakad
13. Käed ja jalad pehmed ja ilusad
14. Sõrmed peened ja proportsionaalsed
15. Kael nagu merikarp (kolm väikest joont kaelal)
16. Õlad tugevad ja sümmeetrilised
17. Kõrvad ilusad ja sümmeetrilised
18. Nina sirge ja hästi kujunenud
19. Kulmud nagu vibu
20. Silmad nagu hirvel
21. Hingamine rahulik ja ühtlane
22. Keha lõhn meeldiv
23. Juuksepiir korrektne ja ühtlane
24. Hääl ei tohi olla kare ega liiga vali
25. Rahulik temperament
26. Ei tohi kergesti karta
27. Ei tohi nutta kergesti
28. Peab suutma istuda rahulikult pikalt
29. Hea tervis
30. Ei tohi olla kunagi tõsiselt vigastatud
31. Veri ei tohi voolata (nt haavad)
32. Tüdruk peab olema enne puberteeti

Lisaks nendele omadustele tehti traditsiooniliselt ka “julguse test”. Tüdruk viidi templisse ruumi, kus olid loomade maskid; ohverdatud loomade pead; põlesid õlilambid. Kui tüdruk ei kartnud ja jäi rahulikuks, peeti seda märgiks, et jumalanna Taleju elab temas.

1. Kumari ei tohi peaaegu kunagi kõndida väljaspool paleed. Kui tüdruk on valitud Kumari’ks, elab ta Kathmandu Kumari Gharis (Kumari palees). Ta ei kõnni avalikult tänaval. Kui ta

paleest lahkub, kantakse teda või sõidab ta vankris. Usutakse, et jumalanna jalad ei tohiks puudutada maad väljaspool templit. Ta käib väljas peamiselt festivalide ajal.

2. **Tema emotsioone** peetakse ennustusteks. Kumari käitumist jälgitakse tähelepanelikult, sest usutakse, et see võib ennustada tulevikku.

Näiteks: kui Kumari naerab või on rõõmus – peetakse seda heaks märgiks; kui ta nutab või hõõrub silmi – võib tähendada ebaõnne või haigust; kui ta väriseb – mõnikord peetakse seda ohu märgiks ... Need tõlgendused pärinevad vanadest uskumustest.

3. **Kuningad ja riigijuhid** tulevad temalt õnnistust saada. Kumari ei ole lihtsalt religioosne sümbol – tal oli ka poliitiline tähtsus. Nepali kuningad tulid Indra Jatra festivali ajal Kumari käest õnnistust saada. Usuti, et kuningas saab jumalanna kaitse ja õnne valitsemiseks. Tänapäeval külastavad Kumari't sageli riigi juhid ja ka kõrged väliskülalised.

Kuigi Kumari elab väga erilist elu, käivad paljud Kumari'd tänapäeval koolis ja õpivad, et pärast jumalanna rolli lõppu oleks neil lihtsam tavaellu naasta.

Templite org.

Kathmandu orus on hinnanguliselt üle 1000 templi ja pühamu, mistõttu nimetatakse seda piirkonda mõnikord ka “templite oruks”.

Patan Durbar Square – Nepali käsitöö ja kunstilise arhitektuuri tipp.

Patan Durbar Square asub Lalitpuri linnas (Kathmandu kõrval) ja oli kunagi Malla kuningate palee ning õukonna keskus. Patan on üks vanimaid linnu Nepalis, mille ajalugu ulatub vähemalt 3. sajandisse eKr. Suur osa väljakust kujunes välja Malla dünastia ajal (1200–1768). Pärast Nepali ühendamist 18. sajandil kaotas linn poliitilise tähtsuse, kuid jäi käsitöö ja religiooni keskuseks. Patanit peetakse sageli Nepali käsitöö pealinnaks. Väljakul on üle 50 templi ja pühamu. Kuulus Krishna Mandir on üks väheseid Nepalis kivist ehitatud templeid. Patani muuseum on üks parimaid Nepali kunsti ja religiooni muuseume.

Basantapur Durbar Square (Kathmandu Durbar Square) – ajalooline kuninglik palee ja Kumari kodu. Basantapur Durbar Square, mida sageli nimetatakse lihtsalt Kathmandu Durbar Square'iks, oli sajandeid Nepali kuningate paleekompleks. Esimesed ehitised rajati juba Licchavi ajastul (4.–8. sajand). Praegune väljak kujunes peamiselt Malla kuningate ajal. Siin krooniti Nepali kuninga kuni 2008. aastani, mil Nepalist sai vabariik. Kompleksi keskmes on Hanuman Dhoka palee, kus elasid kuningad. Siin asub Kumari Ghar, elava jumalanna Kumari palee. Väljakul on kümneid pagoodtempleid ja pühamuid. 2015. aasta maavärin hävitas mitmeid templeid, kuid paljud on nüüd taastatud.

Budhanilkantha – üks Nepali kõige müstilisemaid hindu pühamuid.

Budhanilkantha on püha tempel Kathmandu põhjas, Shivapuri mägede jalamil. Templi keskmes on suur kivist kuju, mis pärineb tõenäoliselt 7.–8. sajandist Licchavi perioodist. Kuju leiti legendi järgi põllumeeste poolt põldu kündes. Kujutab jumal Vishnut, kes lebab kosmilisel maol Shesha. Kuju on umbes 5 meetrit pikk ja tehtud ühest kivi plokkist. Kuju “hõljub” veega täidetud basseinis. Traditsiooni järgi Nepali kuningad ei tohtinud seda kuju vaadata, sest legend ennustas, et seda tehes sureb kuningas.

Huvitavaid fakte Nepali kohta

1. Nepal ei olnud kunagi koloniseeritud. Erinevalt paljudest Aasia riikidest ei olnud Nepal kunagi ametlikult Euroopa koloonia.

2. Nepali lipp on ainus mitte-ristkülikukujuline riigilipp maailmas. See koosneb kahest kolmnurgast, mis sümboliseerivad Himaalaja mägesid ja hinduismi ning budismi.
3. Siin asub maailma kõrgeim mägi. Mount Everest (8848,86 m) asub Nepali ja Tiibeti piiril.
4. Kathmandu org oli kunagi legendi järgi järv. Budistliku legendi järgi lõi bodhisattva Manjushri mägedesse kuru, et lasta vesi välja ja teha org elamiskõlblikuks.
5. Nepal on templite maa. Kathmandu orus on hinnanguliselt rohkem templeid kui maju (see on populaarne ütlus, kuigi mitte päris statistika).
6. Budha sündis Nepalis. Siddhartha Gautama (Budha) sündis Lumbinis, Nepali lõunaosas.
7. Elav jumalanna. Kathmandus austatakse Kumari't, väikest tüdrukut, keda peetakse jumalanna kehastuseks.
8. Nepal on kahe religiooni kohtumispai. Hinduism ja budism on siin sajandeid koos eksisteerinud ning sageli külastavad inimesed mõlema religiooni pühasid paiku.
9. Gurkhade kuulsus. Nepali Gurkha sõdurid on maailmas tuntud oma vapruste poolest ja teenivad näiteks Briti ja India armees.
10. Paljud Nepali templid on ehitatud ilma naelteta. Traditsiooniline pagoodiarhitektuur kasutab puidust liiteid, mis aitavad hoonetel maavärinatele paremini vastu pidada.
11. Nepalil on oma kalender. Nepalis kasutatakse ametlikult Bikram Sambat kalendrit, mis on umbes 56–57 aastat Gregoriuse kalendrist ees. Näiteks kui maailmas on 2026, siis Nepalis on umbes 2082–2083.
12. Paljud inimesed ei kasuta perekonnanime samamoodi nagu Euroopas. Sageli näitab nimi hoopis etnilist gruppi või kastiüsteemi päritolu, näiteks: Gurung, Tamang, Sherpa, Shrestha
13. Sõrmega näitamine võib olla ebaviisakas. Nepalis peetakse viisakamaks näidata lõuaga või kogu käega, mitte ühe sõrmega.
14. Pea puudutamine ei ole soovitatav. Pea peetakse vaimselt kõige pühamaks kehaosaks, seega isegi laste pead ei puudutata võõraste poolt.
15. Vasak käsi peetakse “ebapuhtaks”. Traditsiooniliselt kasutatakse paremat kätt söömiseks ja asjade andmiseks, vasakut kätt pigem hügieeniks
16. Mõnes templis ohverdatakse loomi. Mõnes hindu templis tehakse festivali ajal loomohverdusi, näiteks kitsede või pühvlitega. Seda nähakse religioosse rituaalina, mitte julmusena.
17. On festival, kus kummardatakse koeri. Tihari festivalil on päev nimega Kukur Tihar, mil koertele pannakse lillepärijad, neid õnnistatakse ja toidetakse
18. Samal festivalil kummardatakse ka lehmi ja isegi vareseid. Tihari ajal austatakse vareseid (sõnumitoojad); koeri (kaitsjad) ja lehmi (pühad loomad hinduismis)
19. Mõnes Nepali kogukonnas oli traditsiooniline “vendade ühine abiellu”. Himaalaja piirkondades esines polüandria, kus üks naine abiellus mitme vennaga. See aitas hoida peremaad jagunemast.
20. Mõned templid on turistidele suletud. Teatud hindu templitesse, näiteks Pashupatinathi peatempli sisse, lubatakse ainult hindu usku inimesi.

Siin on 12 kasulikku nepali keele väljendit, mida turist Nepalis sageli vajab. Lisan ka lihtsa häälduse.

1. **Tere** - Namaste hääldus: **namasté**. Kuid ka Namaskar.
Tähendab nii tere, head aega kui ka austust. Kui ütled Namaste, pannakse tavaliselt peopesad kokku rinna ette ja tehakse väike kummardus. See jätab väga hea mulje.
2. **Aitäh** Dhanyabad hääldus: **dhanja-baad**
3. **Palun** Kripaya hääldus: **kripaja**
4. **Jah** Ho hääldus: **hoo**
5. **Ei** Hoina hääldus: **hoina**
6. **Kui palju see maksab?** Yo kati ho? hääldus: **jo kati ho**
7. **Liiga kallid** Dherai mahango hääldus: **dherai mahango**
8. **Ma ei saa aru** Maile bujhina hääldus: **maile bužina**
9. **Kus on tualett?** Toilet kata cha? hääldus: **toilet kata tša**
10. **Palun abi** Malai madat garnus hääldus: **malai madat garnus**
11. **Väga hea / väga maitsev** Dherai ramro hääldus: **dherai ramro**

- 1 – **üks** Hääldus: **ek**
2 – **kaks** Hääldus: **dui**
3 – **kolm** Hääldus: **tiin**
Õlu – beer Hääldus: **bier**
Hääldus: **tiin bier dinus**, Tähendus: “**Palun kolm õlut.**”

Nepalis räägivad paljud inimesed turismipiirkondades päris head inglise keelt, kuid isegi paar nepali sõna kasutades muutuvad inimesed tavaliselt väga sõbralikuks ja abivalmiks.

Nepali kastisüsteem – ajalugu ja tänapäev

Nepali kastisüsteem on tugevalt seotud hinduistliku varna-süsteemiga, mis pärineb India kultuuriruumist. See jagas ühiskonna traditsiooniliselt nelja põhiklassi:

Brahmanid – preestrid ja õpetlased

Kshatriyad – sõdalased ja valitsejad

Vaishyad – kaupmehed ja käsitöölised

Shudrad – teenijad ja töötajad

Lisaks oli rühm, keda peeti “puutumatuks” (Dalitid), kes tegelesid töödega, mida peeti rituaalselt ebapuhtaks.

Nepalis muutus süsteem eriti rangeks pärast 1854. aasta Muluki Aini seadustikku, mille kehtestas peaminister Jung Bahadur Rana. See seadus jagas kogu Nepali rahvastiku kastidesse ja määras isegi erinevad karistused sõltuvalt kastist. Süsteem ei põhinenud ainult religioonil, vaid ka etnilisel kuuluvusel. Näiteks:

- Bahun (Brahmanid) ja Chhetri olid kõrges positsioonis
- Newarid jagunesid omakorda paljudesse alamkastidesse
- Dalitid olid süsteemi kõige alumises osas

1950.–1960. aastatel, pärast Rana režiimi lõppu ja moderniseerumist, hakkas kastisüsteemi mõju vähenema. Oluline samm oli 1963. aasta seadus, millega kastipõhine diskrimineerimine ametlikult keelustati. kõik kodanikud kuulutati õiguslikult võrdses. Hiljem lisati ka Dalitide (puutumatu) õiguste kaitse seadused.

Kui palju see süsteem täna mõjutab

Kuigi seaduse järgi kastisüsteemi ei eksisteeri, mõjutab see ühiskonda mõnes mõttes endiselt.

Endiselt nähtav, et mõnes piirkonnas abielud toimuvad sama kasti sees; sotsiaalne prestiiž võib olla seotud perekonnanimega; Dalitid kogevad mõnikord diskrimineerimist.

Vähem tähtis kui varem on linnades (Kathmandu, Pokhara) kus kast sageli on vähem oluline; haridus ja majanduslik seisund määravad üha rohkem inimese staatust kastist olenemata; noorem põlvkond suhtleb palju vabamalt.

Üldiselt võib öelda, et kastisüsteem on sotsiaalne ja kultuuriline jäänuk, kuid selle mõju on vähenemas.

Kui tähtis on näiteks nimi Koirala.

Koirala family on Nepalis üks kõige tuntumaid poliitilisi perekonnanimesid. Koirala perekonnanimi on tavaliselt seotud Bahun (Brahmani) kastiga. Paljud selle nime kandjad on olnud haritlased, poliitikud ja ühiskonnategelased. Koirala perekond mängis suurt rolli Nepali demokraatlikus liikumises ja poliitikas. Tuntud poliitikud on Bishweshwar Prasad Koirala – Nepali esimene demokraatlikult valitud peaminister (1959); Girija Prasad Koirala – mitmekordne peaminister ja oluline tegelane Nepali demokraatia taastamisel; Matri Prasad Koirala – üks varasemaid peaministreid pärast Rana režiimi; ... Ramchandra Koirala on ka Everest Nepal Cultural Groupi ja Nepali rahvusvaheliste festivalide juht. Perekond on olnud tihedalt seotud Nepali Congress parteiga. Nepalis on nimi Koirala väga tuntud poliitikas ja ajaloos ning seotud demokraatliku liikumisega; paljude jaoks sümbol haritud ja mõjukast perekonnast. Samas igapäevaelus ei tähenda see automaatselt, et iga Koirala oleks poliitiliselt mõjukas – see on lihtsalt tuntud ajalooline perekonnanimi.

Nepalis saab sageli inimese perekonnanime järgi üsna täpselt arvata tema etnilise tausta või traditsioonilise kasti. Oluline on meeles pidada, et tänapäeval ei tähenda nimi alati täpselt sama kasti või staatust nagu varem.

Nepalis on umbes 125 erinevat etnilist gruppi ja üle 120 keele, mistõttu on perekonnanimedega ja kultuuritaustade mitmekesisus väga suur.